

Во земјата на големиот Кемал Ататурк

Пишува **СЛАВЕ КАТИН**

www.slavekatin.com

Татковината на Кемал Ататурк е земјата на големите контрасти, а Истанбул е најголем економски и културен центар кој се протега на три морски брега и се простира на седум ридови. Тој е градот на Јустинијан I кој бил роден во селото Таор, кај Скопје, во Македонија, а бил византиски цар, император на Источното Римско Царство

За многу луѓе на светот е предизвик да се посети татковината на Кемал Ататурк. Земјата на големите контрасти, која се разликува од онаа Турција во минатото. Земјата која била освоена од Александар Македонски и приклучена кон Македонската Империја. Потоа империјата во која беше и Македонија цели пет векови. Кемал Ататурк чии родители потекнуваат од Македонија, од селото Коџаџик, Дебарско (а тој се води дека бил роден во Солун), е човекот кој животот го посветил на Турција и на нејзината посреќна иднина. Човекот кој, меѓу другото, ја одбулил турската жена, ја одвоил верата од државата и го вовел латинското писмо во турскиот јазик. Тој е човекот кој е широко прифатен од народните маси. Затоа нашето патување беше предизвик и во исто време големо задоволство.

Најпрво, ја посетивме метрополата Истанбул која се протега на три морски брега и се простира на седум ридови. Тоа е Бизантинион, римски Константинопол и турски Истанбул. Јужните Словени и Македонците отсекогаш го викале Цариград. Менувањето на овие имиња е последица на претходните драматични настани околу овој град, за кого се грабале повеќе народи: царот Константин во 330 година од н.е. го прогласил за престолнина на Источното Римско Царство, па според владетелот го добил името Константинопол; на 29 мај 1453 година го освоил турскиот султан Мехмед Втори Фатих (Освојувач) по што градот бил наречен Истанбул. Градот се развил по должината на бреговите на Босфорот, Златниот Рог, Мраморното Море и на околните ритчиња, па тешко е да се каже каде тој завршува, а каде почнуваат приградските населби. Сепак, познати се и убавите туристички квартави: Станбул, меѓу Златниот Рог и Мраморното Море; Бејоглу, меѓу Златниот Рог и западниот брег на Босфорот; Искадар или Скутари на источниот брег на Босфорот; и Кадикеј по најуг од Искадар, главно, на брегот на Мраморното Море.

Истанбул

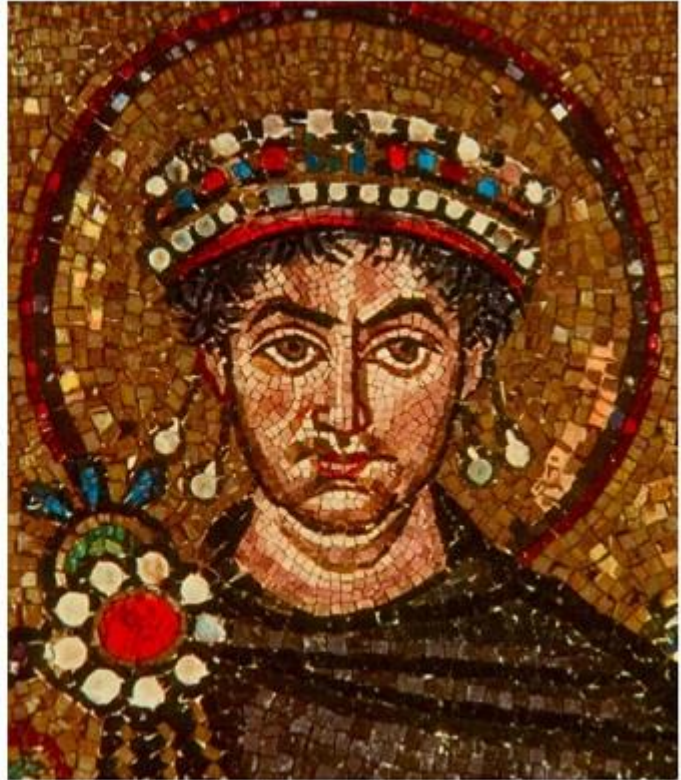
Бизантион, Цариград, Константинопол, Истанбул. Доста имиња за единствениот босфорски град. Доста страници во историјата говорат за неговата многувековност и опстојување. Славата го следи уште од моментот кога римскиот император Константин решил да ја пресели престолнината од Рим во Визант, како што тогаш се нарекувал Истанбул. Денес тоа е град со многубројни сведоштва за културно-историското минато, со споменици од византискиот и од отоманскиот период, а во исто време е најголем економски и културен центар на современа Република Турција. Всушност, Истанбул е раскрсница на азиската и европската култура, цивилизација и религија. Тој, всушност, претставува врата од север кон југ и од исток кон запад.

Турските истражувачи велат дека ни неговите постојани жители не ги знаат доволно сите негови убавини. Не се знае ни точниот број на неговото население. Според официјалните документи, во Истанбул живеат околу 10 милиони жители. Добрите познавачи на турските прилики, пак, тврдат дека тој број изнесува повеќе од 12 милиони жители. Освен тоа, градот секојдневно го посетуваат илјадници намерници и туристи. Друг интересен податок е дека во овој град се собираат 40 отсто од средствата, што како данок се слеваат во касата во целата држава. Тоа доволно зборува за моќта на Истанбул, градот на Босфорот во современа Турција.

Инаку, Истанбул не само што е најстар дел од градот, туку е и најбогат со културно-историски споменици; оттаму, тој е најважен туристички квартал на Истанбул. Некои од неговите знаменитости ги оштетил или уништил забот на времето; некои настрадале од природни непогоди, пред сè од земјотреси или исчезнале во честите пожари, додека, пак, некои имале и поинаква судбина.

Кемал Ататурк

Јустивијан Први

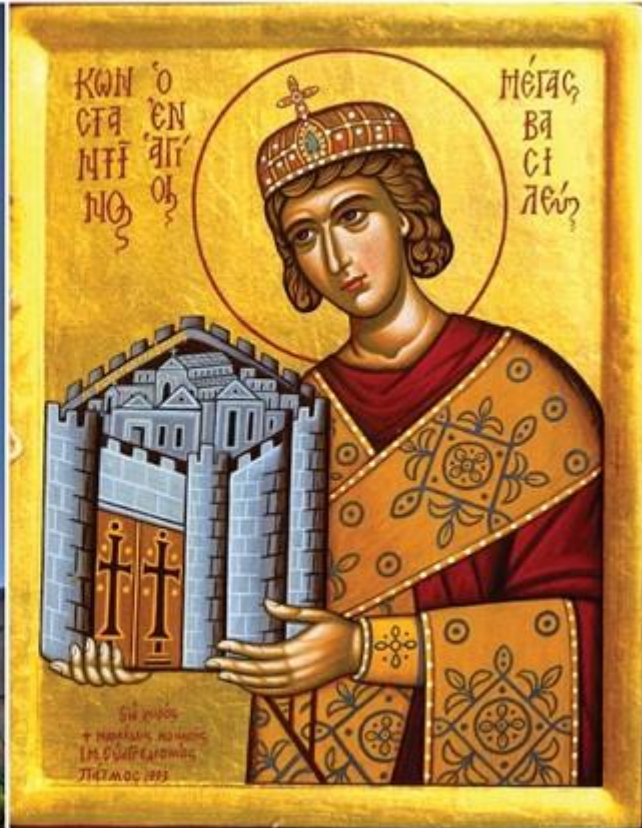
Во Истанбул има над 50 царски палати и други културно-историски споменици. Најпознатата меѓу нив е палатата на Топкапи со преубавите царски одаи и хареми. Да споменам дека во музејот “Топкапи” ги видовме и специјалните чинии што ја менуваат бојата при допир со отров, наменети само за царевите. Без здив останавме и пред дијамантот познат како “Кашички елмас” и пред камата украсена со дијаманти и други непроценливо вредни предмети.

Над Истанбул доминира „Аја Софија“. На посетителот ќе му биде тешко врз основа на денешниот изглед да ја открие променливата судбина на оваа градба. Сто и педесет години е славена како светско чудо и секој и’ се восхитува, зашто таа е споменик на високата култура, архитектура и градителски човечки дострели, и таков споменик што веќе никогаш не е изграден. На денешниот посетител му е тешко, врз основа на надворешниот изглед на оваа црква, да го сфати исчезнатиот сјај на Византија. Променливата судбина на „Аја Софија“ од христијанска црква над црквите до исламска џамија, конечно до денешен музеј, насекаде остави траги: во формата, многуте досидувања и президувања, дополнувања и измени. Само величествената купола, чие кубе се наоѓа 56 метри во височина од што над не загуби ништо од својата непроценлива вредност и убавина. Таа им послужи на многу источнички џамии како модел. Царот Константин Велики прв изградил црква на местото на денешна „Аја Софија“ кога Визант, под ново име - Константинопол, го прогласил за главен град на Источното Римско Царство во 336 година, а оваа црква ја нарекол „Голема црква“.

Двесте години подоцна „Аја Софија“, а со неа и голем дел од Константинопол, изгореле во пожарот за време на бунтот против царот Јустинијан. Но, Јустинијан, пак, изградил црква, поголема и поубава отколку порано. Антемие од Трал и Изидор од Милет, најславни градители на Источното Римско Царство, ги направиле скиците. Царот непрекинато го следел развојот на овој проект. Еден ангел на сон му ги покажал плановите за градење, се шепотело кај народот. Градежните работи чинеле 36.000 килограми злато. Шест години, десетици илјади занаетчии ги собирале сите скапоцености на Источното Римско Царство, најблескавиот мермер, најубавите столбови. Златни мозаици ги краселе ѕидовите.

„Света Софија“

Царот Константин

Инаку, Јустинијан I бил роден во селото Таор, кај Скопје, во Македонија, а бил византиски цар, император на Источното Римско Царство, христијанин и православен теолог. Настојувал да ја обнови моќта и големината на Римската Империја која била ослабена со упадите на варварските племиња. Познат е по проширувањето на Империјата, првенствено, со воените кампањи на Велизариј, како и по неговиот брак со контроверзната царица Теодора. Историјата го памети и како најголем кодификатор на класичното римско право. Јустинијан бил една од најзначајните личности во доцната антика, и со него завршува периодот на благосостојба во Византија, сè до IX век кога таа повторно ќе се издигне.

Кога била завршена црквата „Аја Софија“, таа станала главен храм на христијанството. Тоа останало така сè додека во 1435 година Турците не го зазеле Константинопол, кој оттогаш го носи името Истанбул. Црквата е преправена во џамија, а во 1935 година, Кемал Ататурк ја прогласил „Аја Софија“ за музеј. При нашата посета на Истанбул бевме информирани дека покрај легендарната „Света Софија“ од големо значење се: Сината џамија, Ат Мејдани или Коњски плоштад (дел од византискиот хиподром) со три прекрасни споменици: Теодосиевиот обелиск, Змискиот столб и Константиновиот столб, Топкапи сарај, Бејоглу, Капали чаршија и друго.

Евлија Челебија

Публикацијата „По стапките на Евлија Челебија“ од Славе Николовски – Катин е издание на „Македонска искра“, Скопје, 2007, 1-192 (на турски јазик, во превод на Нестрин Омер - Наумовска и Халит Зеинулах).

Султан-Ахметовата или Сината џамија се наоѓа спроти „Аја Софија“. Градена е од 1609 до 1616 година, и претставува ремек-дело на отоманското градежништво. Ентериерот на Сината џамија е од син и зелен мермер, има 260 прозорци, претежно со кристални стакла, а во неа постои и царска ложа, до која султанот можел да дојде на коњ. Таа е најголема и најубава џамија на светот, чија цел е да ја симболизира силата и големината на отоманските султани.

Џамијата на султанот Сулејман, пак, е градена во периодот од 1550 до 1557 година според проектите на Мимар Синан, по чии нацрти се изградени мостовите на реките Дрина и Неретва. Џамијата на султан Сулејман по површина е поголема од „Аја Софија“ и Сината џамија, но нема голем внатрешен декор, ниту високи минариња. Во неа одеднаш можат да се сместат 27.000 верници, што е значајна нејзина карактеристика.

Од другите културно-историски споменици во Истанбул го посетивме и Топкапи сарај или палатата Топкапија која била резиденција на султанот, а била градена од 1465 до 1468 година. Во неа денес се чува најголемото богатство на Истанбул, а можеби и на цела Турција - ако станува збор за подвижни вредности: украсни предмети од злато и дијаманти, колекција на оружје украсено со бисери и смарагди и збирка златни часовници со минијатурни ликови во мозаик. Два златни свеќника се украсени со по 6 282 дијаманта, златна лулка, златен престој тежок 300 килограми, смарагди од кои еден е тежок 3,26 килограми, Коран стар 1400 години - тоа се само некои од чудесните експонати што се чуваат во овој дворец – музеј